

Afhandlingen er både velskrevet og godt disponeret. Bogen henvender sig til dem, der er interesseret i området

Sydtønder og til dem, der er interesseret i NSDAP's vej til magten generelt.

Michael Klos

NORDEN

Erik Husberg: *Honung, vax och mjöd. Biodlingen i Sverige under medeltid och 1500-tal.* (Historiska institutionen i Göteborg, 1994). 397 s.

Det omfattende bevarede regnskabsmateriale fra 1500-tallets svenske administration giver mange muligheder, og i denne bog udnyttes det sammen med kilder fra middelalderen til at belyse biavlens historie i Sverige. Et tilsyneladende meget begrænset emne viser sig faktisk ved nærstudiet af kilderne at rumme spændende nyt.

Forfatteren, der ikke overraskende ud over at være historiker også er biavler, påviser en udbredt biavl i middelalderen, der blandt andet afspejler sig i detaljerede bestemmelser om ejendomsretten til vilde bier i landskabslovene. Angående forbruget i denne periode kan det ud fra kirkeregnskaber dokumenteres, at bivoks i stor udstrækning fandt anvendelse til lys i kirkerne. Skønt det slås fast, at reformationen kunne indebære en mindskning i voksforbruget ved kirkerne til en tiendedel af det hidtidige forbrug, indtraf der imidlertid ikke en krise for biavlens med den ny tros komme, som det ellers er blevet hævdet. Under Gustav Vasa kom honning nemlig dels til at udgøre et vigtigt indslag i bøndernes skatteafgifter, dels udviklede kronen et system med halvpartsbrug, hvor kronen stillede bistader til rådighed for bønderne og så selv modtog halvdelen af udbyttet. Systemet, kaldet »lottebi«, blev særdeles udbredt i Små-

land, hvor biavl må have været hovederhverv for en pæn del af bondebefolkningen.

Afhandlingen giver nøje besked om, hvordan biavlens fandt sted, om biernes »slagning« – man dræbte normalt bierne, når honningen skulle bjerges – og om forbruget. Her tjener hoffets regnskaber som kilde, og de viser blandt andet, at honning var reserveret for en udvalgt skare. Blandt anvendelsesmulighederne var syltning, konfekt og medicin og drikkevarer, nemlig honningvinen mjød og honningøl. Vi får grundigt at vide, hvordan man bryggede godt klart mjød, og Gustav Vasas interesse for den dyre drik, der betegnes som datidens champagne, vises ud fra kongens breve.

Vigtigst i den større historiske sammenhæng er det utvivlsomt, at biavlens udvikling over tid viser sig at være nøje forbundet med landbrugets almindelige udvikling. Der kan dokumenteres en tydelig sammenhæng mellem de svenske høstudbytter og biernes afkast, og en tilbagegang i biavlens, som kan spores fra 1570'erne og århundredet ud, må givetvis sættes i forbindelse med en generel klimaforværring, der har bevirket øget vintertab.

Forfatterens gennemgang af materialet giver os et indblik i et overset aspekt af landbrugets historie, som der også i dansk sammenhæng kunne være grund til at kigge nærmere på. Husbergs arbejde vil da udgøre et godt udgangspunkt for studier i ældre dansk biavl.

Bjørn Poulsen